

Кулалаєва Н. В. Еко-орієнтовані педагогічні технології у підготовці майбутніх будівельників / Н. В. Кулалаєва // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Екологічні засади збалансованого регіонального розвитку» (Івано-Франківськ, Україна, 10-11 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ: «Симфонія форте», 2016. – 230 с. – С. 50-54.

ЕКООРІЄНТОВАНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ

Кулалаєва Наталя Валеріївна

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, лабораторія технологій професійного навчання, м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а, e-mail: culture2016@ukr.net

Сьогодні вже не викликає сумніву необхідність врахування екологічної безпеки під час професійної діяльності кваліфікованих робітників будівельної галузі. Оскільки саме внаслідок впливу будівництва на довкілля спостерігається як вилучення (просторово-територіальних земельних та агрокультурних ресурсів, ресурсів флори і фауни, корисних копалин тощо) так і привнесення в навколишнє середовище (емісія забруднюючих речовин, радіоактивних речовин, випромінювань, шуму і вібрацій, тепла, електромагнітних випромінювань тощо) потоків речовин, інформації та енергії, що впливають на стійкість екосистем і знижують якість довкілля прямо, або опосередковано. Шкідливі впливи випробовують і ґрунти, і повітря, а також поверхневі й підземні води. До того ж, сам процес будівництва несе небезпеку як будівельникам, так і населенню, яке мешкає поблизу будівельного майданчика. Тому імплементація екологічної освіти у професійну підготовку майбутніх будівельників у ПТНЗ шляхом розроблення і впровадження екоорієнтованих педагогічних технологій є важливою й актуальною.

Мета роботи полягає у визначенні, аналізі та обґрунтуванні структурних компонентів екоорієнтованих педагогічних технологій (ЕОПТ) у підготовці майбутніх будівельників.

За визначенням П. Лузана педагогічна технологія – це цілеспрямована організація педагогічного процесу, яка відображає науково обґрунтований проект логічно структурованої системи педагогічної взаємодії для гарантованого досягнення запланованих результатів навчання (П. Г. Лузан, 2013). Традиційні педагогічні технології навчання відтворюють екологічні знання, уміння та навички як відлуння дисципліни «Екологія», що лише дає змогу сформувати когнітивне середовище, в якому окреслено деякі екологічні аспекти та існує застарілий антропоцентричний тип екологічної свідомості. Змінити його на екоцентричний у відповідності з екологічним імперативом, забезпечити належну підготовку майбутніх будівельників у ПТНЗ задля реалізації стратегії сталого розвитку можна, на нашу думку, застосовуючи екоорієнтовані педагогічні технології.

Під екоорієнтованими педагогічними технологіями ми розуміємо педагогічні технології, що сприяють розвитку «зеленого» мислення (green mindset) в учнів, студентів та слухачів. Вказані педагогічні технології мають у собі містити такі структурні компоненти як цільовий, змістовий, мотиваційно-ціннісний, методичний та рефлексивний.

Загальною метою проектування ЕОПТ є актуалізація когнітивних здібностей учнів з екологічних питань, мотивування свідомого відношення до збереження довкілля, та закладання пріоритетів екологічної безпеки під час виконання майбутніми будівельниками професійної діяльності.

До цільового компоненту ЕОПТ відносимо: проектувати еко-орієнтовані педагогічні технології; розробляти програми та заходи щодо підвищення рівня екологічної самосвідомості учнів та розвитку в них позитивного відношення до навколишнього середовища; застосовувати інтерактивні методи навчання під час обговорювання та розв'язання екологічних питань; розробляти плани-конспекти, структурно-логічні схеми, сценарії тощо уроків й тем, що містять екологічну складову; створювати умови для

опанування учнями екологічних знань та реалізації ними творчих здібностей; розвивати екологічний світогляд, системи цінностей учнів ПТНЗ, їхні життєві настанови, професійне світосприйняття, що ґрунтуються на концепції сталого розвитку.

Змістовий компонент ЕОПТ містить: розуміти правові основи охорони навколишнього середовища в будівництві; аналізувати джерела будівельного забруднення екосистем; розрізняти шкідливі речовини, що застосовують у будівельній галузі; визначати шляхи забруднення повітряного басейну й поверхні землі під час будівництва; оцінювати негативний вплив будівельних матеріалів на організм людини; уявляти життєвий цикл будівельних матеріалів, з якими працюватиме; аналізувати можливі варіанти використання та утилізації відходів у будівельних фірмах європейських країн; моделювати вторинне використання будівельних відходів; порівнювати енергозберігаючі, енергоефективні та відновлювальні будівельні технології, що застосовують у світі; пропанувати рекомендації щодо використання в будівництві еко-нейтральних технологій з урахуванням регіональної специфіки.

Мотиваційно-ціннісний компонент впливає на формування особистісно-сміслової сфери учнів, відповідає за цілеспрямоване забезпечення педагогами їхньої достатньої активності та реалізується внаслідок створення певного освітнього середовища. Воно характеризується різноманіттям застосованих методів навчання, продуктивним спілкуванням учасників педагогічного процесу, відповідним морально-психологічним кліматом на класних та позакласних заняттях, особистісним рівнем екологічної культури у педагога та учня. Вказане потребує забезпечення відповідних умов: стимулювати прагнення майбутніх будівельників до виконання певного виду діяльності, що не зашкодить довкіллю; інтегрувати знання з окремих аспектів реалізації екологічної безпеки в єдиний взаємозалежний (взаємозумовлений) комплекс; посилювати практико-орієнтовану спрямованість формованих умінь і навичок екологічно безпечної професійної діяльності; використовувати творчі форми навчання в процесі оволодіння учнями знаннями, уміннями, навичками з метою створення екологічно безпечних умов праці.

Вибір методів навчання, їхнє перетворення на конкретні прийоми та застосування під час кожного етапу заняття визначає методичний компонент ЕОПТ. Відповідно до загальних цілей ЕОПТ зрозуміло, що підґрунтям для них є особистісно-розвивальні, характерними ознаками яких є: пріоритет особистісно-сміслової сфери учня; включення досвіду учня до освітнього процесу та його актуалізація шляхом проблематизації навчального заняття; визнання цінності спільного досвіду, взаємодії; побудова процесу навчання із врахуванням психофізіологічних особливостей учня; переорієнтація процесу навчання на постановку й розв'язання самими учнями навчальних завдань – пізнавальних, дослідницьких, проєктивних тощо; заміна позиції педагога як інформатора і контролера на позицію координатора, фасилітатора, який сприяє створенню умов для становлення учня як суб'єкта діяльності (Г. М. Романова, 2014).

Таким чином, з-поміж особистісно-розвивальних педагогічних технологій в якості екологоорієнтованих виокремлюємо технології: кейсів, проєктного навчання, тренінгів, імітаційно-ігрового навчання, проблемно-розвивального навчання, критичного мислення, колективної розумової діяльності тощо.

Також, невід'ємним структурним компонентом ЕОПТ є рефлексивний, що дає змогу контролювати, коригувати та оцінювати відповідність отриманих результатів покладеним цілям. Оскільки мова йде про розвиток мислення, самосвідомості учня, то для контролю доцільно використовувати саме рефлексивний, що здійснюється у формі спілкування між педагогом та учнем, передбачає самоаналіз та інтеріоризацію останнього.

Отже, для реалізації стратегії сталого розвитку та збереження навколишнього середовища необхідно імплементувати екологічну освіту у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників. Для розвитку «зеленого» мислення майбутніх будівельників доцільно розробляти та впроваджувати в практику ПТНЗ екоорієнтовані педагогічні технології. До структурних компонентів яких належать: цільовий, змістовий, мотиваційно-

ціннісний, методичний та рефлексивний.

До подальших перспектив дослідження вбачаємо створення проєктів екоорієнтованих педагогічних технологій підготовки майбутніх будівельників у ПТНЗ.

Кулалаєва Н.В.

Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України

Ключові слова: екоорієнтовані педагогічні технології, майбутні будівельники, професійно-технічні навчальні заклади, «зелене» мислення.

У роботі обґрунтовано необхідність імплементації екологічної освіти у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників для реалізації стратегії сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Визначено поняття «екоорієнтовані педагогічні технології». Проаналізовано та обґрунтовано структурні компоненти екоорієнтованих педагогічних технологій. До них належать: цільовий, змістовий, мотиваційно-ціннісний, методичний та рефлексивний.

Кулалаєва Н.В.

Інститут профессионально-технического образования Национальной академии педагогических наук Украины

Ключевые слова: экоориентированные педагогические технологии, будущие строители, профессионально-технические учебные заведения, «зеленое» мышление.

В работе обоснована необходимость имплементации экологического образования в профессиональную подготовку будущих квалифицированных рабочих для реализации стратегии устойчивого развития и сохранения окружающей среды. Определено понятие «экоориентированные педагогические технологии». Проанализированы и обоснованы структурные компоненты экоориентированных педагогических технологий. К ним принадлежат: целевой, содержательный, мотивационно-ценностный, методический и рефлексивный.

Kulalaieva N.V.

Institute of Vocational Education and Training of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Key words: eco-oriented educational technology, the future builders, VET schools, "green" mindset.

The paper substantiates the necessity of the implementation of environmental education in the training of future skilled workers for the implementation of sustainable development and conservation of the environment strategy. The concept of "ekoorientirovannyye educational technology." Analyzed and justified ekoorientirovannyh structural components of educational technology. These include: Target, informative, motivational and evaluative, reflective and methodical.